

VÁMOS
MIKLÓS

félnóta

EURÓPA
KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2015

II.

*minél hamisabb,
annál gúnyosabb*

Kósa Balázs – dacolva az értelmiségi körök televízióellenességével – szívesen nézi a tévét. Különösen amióta színeset vett, pontosabban *szerezett*, mert hiánycikk. Vásárolhatott volna devizáért, épp összegyűlt annyi a számláján, de sajnálta ilyesmire költeni, utazásokra kell az. Évi egyszer ki kell jutni valahogy, különben az ember *megzárul*. Ha a szakma hazai nívójához méred magad, mindjárt elégedett leszel, *ahhoz képest* nyerő vagy. A követelményeket a nagyvilághoz igazítottad, a lehetőségeid viszont a Nagykörúton vannak, rikácsolta a felbőszült Julika, és másnap *kiszállt*, a József Attilába szerződött.

Merénylők lelőtték Indira Gandhit, mondják a tévében vészjósló hangon, Balázs beszívja az ajkát, ha az ember végignézi a híradót, azonnal felvetődik a kérdés: mi a francnak szülünk gyerekeket erre a földgolyóra? Neki már két fia, egy lánya, érintettsége tehát háromszoros. Az indiai gyászjelentést etiópiai tudósítás követi, Kábé pontosan tudja, rémesen állnak a dolgok arrafelé, ha az egész világ összefogna, hogy segítsen, akkor is éhen döglök több millió ember a közeli jövőben, mire a segélyküldemények odaér-

nének, már késő, és ha odaérnének, nincs út, vasút, teherautó, helikopter, hogy szétszállítsák, nincs továbbá áldozatkész és pártatlan embercsoport, hogy ki-osszák, jégszekrény, hogy eltartsák, konyha, hogy megfőzzék, semmi sincs, csak sivatag, éhség, halál, a maroknyi misszionárius orvos filctollal keresztet rajzol azoknak a homlokára, akiknek még *érdemes* enni adni, ha jut. Minderről ő a Newsweek legutóbbi számából értesült, a cikkhez közölt fényképen holt csecsemőjét mutatja az olvasónak a csontvázra soványodott, zokogó anya. A BBC dokumentumfilm-sorozatot sugárzott Etiópiáról, hatására Anglia lakossága másfél nap alatt hétmillió dollárt adakozott, s ugyanennyit ajánlott föl a kormány, gyorssegélyként.

Mit szólna a Magyar Nemzeti Bank illetékes ügyintézője, ha ő azzal a kéréssel fordulna hozzá, hogy a devizaszámláján levő összeget (kétezer-százötven nyugatnémet márkát, a tavaszi holland turnéről hozta haza) postázzák Addisz-Abebába, az éhezőknek. Nehéz volna nyélbe ütni, kezdjük ott, hogy devizát külföldinek nem adhatsz ajándékba, csak rendkívüli banki engedéllyel, továbbá a számládon nyilvántartott pénzt az érvényes szabályok szerint kizárólag külföldi utazásra (*nyugati* országok) vagy valutabolti vásárlásra (Konsumex) használhatod föl. El tudná-e érni Kábé – latba vetvén minden összeköttetését –, hogy márkái Etiópiába jussanak?

Ügyse próbálsz meg. A saját ügyeidet is csak ímmel-ámmal intézed, az utolsó pillanatban, lélekszakadva, az irodák, tisztviselők, előszobák pusztá említésétől

kiver a hideg. Meg aztán... sokra mennének a te nyavalyás márkáiddal, amikor Anglia sok millió dolláros küldeménye arra sem elég, hogy a terhes asszonyokról és az újszülöttekről gondoskodjanak.

Muk Ferencről mesélte valaki: ötezer forintot fizetett be a lengyel csekkszámlára. Na persze Muki öt évvel fiatalabb, s éppen ennyivel bizakodóbb... még... még *mindig*. Ő talán tényleg berontana a bankba, hogy átutaltassa konvertibilis pénzecskéjét... ha volna neki. Bár talán Lengyelországnak sem csupán azért adakozott, mert oly szilárd a proletár internacionalizmusa, lehetséges, hogy reklámfogásnak szánta. Ha igaz egyáltalán. Megkérdezheted tőle, úgylis föl kell hívnod, hogy szóljon már Kiss Tamarának, felejtse el az emlékkoncert ügyét, s hagyjon végre békén.

Anyánk szerint Muki ráállt, sőt örvendezett. Kábé jól emlékszik, hogyan acsarkodott Muk Ferenc Tamarára, megfingatását követően, elmondta mindennek, habzó szájú jelzői közt enyhének számított a dogmatikus, a korlátolt, a rögeszmés. Kábé sosem rajongott Kiss Tamaráért, csak Muki kedvéért járt föl hozzá. Öreg, ez nem igaz! élvezted, hogy ti vagytok a közép-pont, mindenki kedvence, dalaitokat századszor is lobogó szemmel hallgatták...

Ne viccelj, tíz éve nem volt gitár a kezemben! – felelte anyáknak, rekedten heherészve. Majd próbáltok (Tamara), barátokozál a gondolattal. Barátkozson a hóhér! – ezt persze csak magadban mondtad. Anyánk nem törődött Balázs ellenkezésével, úgy hiszi, Kábénak fölösleges magyaráznia, hogy a legen-

dás Barikád koncertje nem egyszerűen zenei, hanem társadalmi esemény lesz, mely összehozza azt a régi bandát, hisz tudod, mire gondolok, Kábékám! Túúdom, visszhangozta, gúnynak szánt szónyújtása idétlenül csengett a telefonban, s ekkor jött a dőfés: Mukival már megállapodtam, keressétek egymást!

Hogyhogy megállapodott? milyen alapon állapodik meg az én nevemben? kicsoda Muk Ferenc, hogy megállapodásokat köt nélkülem? – túráztatta a mérgét, végül robbant: fájdalom! nem vállalhatom, bármennyire megállapodtatok, különben is, a Barikádnak legalább hat fölállása volt, melyiket kívánnátok színpadra álmodni? Nyugalom (anyánk), ezek részletkérdések, majd Mukival megbeszélitek, én sosem szólok bele művészi kérdésekbe. Hát ez igazán nagyszerű, morogta ő, hogy nem szólsz bele, így aztán könnyű a dolgunk. Ne légy már olyan zord (anyánk), hidd el, utólag hálát adsz nekem, istenien fogod érezni magadat! Az biztos, vágta rá Balázs epésen. Tamara ígéretét vette, hogy alszik néhányat a dologra.

Éppenséggel aludhatok. Azt szeretek. Hülye kis nő... Mint a pióca! Képtelen fölfogni, hogy... nonszensz. Muki pedig örvendezik? éppen ő, aki a föl-oszlás óta azért küzd, hogy ne azonosítsák a Barikáddal, ennek érdekében nevet is változtatott, *Makk Frigyes*-ként ügyködik. Jellemző rá. Miért nem mindjárt Nagy Frigyes? sőt Barbarossa??

Ámbár én sem tapsikolok, ha barikádos múltamat bolygatják. Nem szégyellem, de... *De szégyellem!* Egy picit. A kívülállóknak fogalmuk sincs, mi volt a Bari-

kád, politikai karrierbandának könyvelték el, órákig kell magyarázni, ha azt akarod, valamelyes képet kapjanak róla. Viszont kinek van kedve magyarázkodni? órákig? Egyszerűbb letagadni, ahogyan Muki csinálja. Fölhívom! – odaül a telefonhoz, tárcsáz. Sokáig nem csöng ki, a vonalban távoli törések és repedések. Aztán mással beszél. Kábé kurvaanyádozva kezdi előlről, mézesmázos női hang hallózik a túlfélen, érdeklődik, aktuális-e még a lakáscsere, Balázs közli, hogy téves, a villába csapja a kagylót, szitkozódik. Harmadszorra idős asszony veszi föl, egyesült gyógyszergyár, parancsoljon! Kábé csattogtatja fogsorát, csókolom, tesszen küldeni egy doboz nyugtatót!! Így persze nehéz. Nem csöng ki, mással beszél, nem csöng ki, aztán a változatosság kedvéért férfi szól bele, sajátosan raccsol, mintha a kelletténél gyorsabban pörgetné a nyelvét, sebes horkantásokká válnak az r-ek: itt Lázáhh Pétehh, széhhbusz, azéhhht hívlak, hogy... éléhh máhh anyánk?

Lázár Péter??? nem igaz! – gondolja Kábé, látomás, avagy inkább *hallomás*, de az mást jelent. Legutolsó értesülése szerint Lázár külföldön van, várjunk csak, ki is mondta? talán éppen Muk Ferenc! bizony, hogy többéves ösztöndíjat kapott, útlevelet viszont nem, sokáig futkozott jobbra-balra, míg a végén adtak neki egy ablakot. Állítólag – ezt már Szócs Jolika mesélte – a belügyben éreztették vele: nem bánnák, ha volna olyan szíves eltekinteni a hazatéréstől. De Jolika híreit célszerű fönn tartásokkal fogadni. Jolikától hallhattuk például, hogy Budai Ró-

bert Bécsben dolgozik, az ottani Kína-kutató Intézetnél, és egy dupla vés rendszámú Opel Mantán ingázik a két főváros között, ezzel szemben a kúpfe maradt a kombinált (autóbusz-villamos) bérletnél, itt, Budapesten, mindössze tíznapos tanulmányútra küldték ki. Meglehet, hogy Lázár Péter mégse kapott többéves ösztöndíjat, viszont útlevelet sem.

Csak azért hívja, így Lázár – Kábé borongva emlékezteti önmagát, hogy alapjában véve éppen ő tárcsázott, amikor Lázár fölbukkant a hangzavarban, a belvárosi telefonközpont jóvoltából –, mert eljutott hozzá anyánk tervének a híre, és az ő helyzetében csöppet sem hiányzik az ilyesfajta rivaldafény, tehát köszöni, nem kéri, felőle énekelhetjük a szövegeit, de a nevét mellőzzük, ehhez kénytelen ragaszkodni. Kábé a lélegzetszünetekben aházott, s arra gondolt, mikor hagyja már abba Lázár ezt az utálatos szöveget, mely úgy hangzik, mint valamiféle hivatalos levél, jogi nyilatkozat. Oké, mellőzzük a nevét, pássz! miért nem kérdezi meg, mi újság? hogy vagyok? és a család?

Mi újság? – kérdi Lázár Péter. Semmi. Hogy vagy? Ahogy lehetek. És a család? Jól vannak, kösz.

Kábén a sor, hogy föltegye ilyesfajta kérdéseit, hasonlóan épületes válaszokat kap, még az sem derül ki, van-e felesége (gyereke?) Lázárnak. Kedvetlenül rakja helyére a kagylót. Nem biztos, hogy érdemes telefonálgatni.

Moziban találkozott Lázárral először. Emlékezete a Gorkij filmszínházat idézi föl, pedig az a szovjet

filmek mozija, hát, hatvanháromban talán még nem volt az. Dehogynem! már gyerekkorodban is így hívták! nyilván nem véletlenül. Hiába, az agya macacsul e hosszúkás nézőterű, levegőtlen helyiséget rajzolja háttérül a jelenetnek, *Az édes élet* pereg a vásznon, őmellette Fruska ül, csillog szögletes formájú szemüvege, melyet lopva rakott az orrára a sötétben. Szégyelli, napvilágnál az istennek se hordaná. Balázsnak tetszett e hiúság, édes butuskának minősítette az ő Fruskáját, ilyenek a nők, gondolta férfiúi nagyvonalúsággal. Az idő kíméletlen tükre inkább azt mutatja: ilyen volt Zsoldos Fruzsina, meg a mamája, meg az egész mélyen tisztelt családja, álszentek, *ezer százalékléig*, ahogyan Fruska apja, a doktor úr fejezné ki magát. Nála egyébként az ezer százalék csupán izmos középfook, a felső- a tízezer, a túlzó- pedig a százezer volt.

Villogott fölöttük a vetítő fénysávja, sűrű gomolygással telten, megült a száradó ruhák és hajak szaga – langyos záporosóbból érkeztek –, Fruska Kábé vállára hajtotta a fejét, ő nem karolta át, ahogyan moziban szokta, Fellini rabul ejtette, tátott szájjal meredt a filmre. Az előttük lévő sorban későn jövők kászálódtak a helyükre, fiú és lány, Balázs ciccegett, a srác hátrafordult, *ne hahhagudj, mindenkit éhhhet baleset!* De Fruskát érte baleset, mert amint fölismerte Lázár Péter társnőjében osztálytársát, Giricz Ágit, rögtön lekapta a szemüvegét, el is ejtette, s Kábé csak több darabban tudta összebányászni a lábak közül. E kínos másodpercek után Balázs újra a filmbe felejtkezett,

melyet Fruska onnantól homályos körvonalakban, illetve hangjátékként élvezhetett.

Négyesben baktattak a Rákóczi úton a mozi után, a lányok elöl sugdosódva tárgyaltak valami gimnáziumi pletykát, Lázár *Az édes élet*-ről kérdezte Kábé véleményét, ő olyasmit dünnyögött, hogy klafa. Lázár helyeselt, a maga részéről most látta hatodszor, s még mindig talált benne fölfedeznivalót. Baláznak leesett az álla, különösnek találta, hogy valaki ugyanazt a filmet többször nézze meg jószántából, ővele ez csupán tévedés vagy műsorváltás esetén fordult elő, utóbbi okból jutott osztályrészéül *A Bing-Bing fegyház foglya* másodszor is, otthagya volna, ha nincs mellette Fruska, így heves csókolózással múltaták az időt, melyhez a román párbeszéddek csöppet sem hiányoztak.

Lázár közölte Kábéval, hogy ő filmrendező akar lenni, jelentkezett a főiskolára, sajnos csak színházrendezői szak indult, azt tervezte, ha fölveszik, majd átnyergel menet közben. Két rostán túljutott, bekerült a húszas keretbe, ahonnét végül nyolcat választott ki a bizottság, Major Tamás tudatta vele négyszemköt, hogy fiatal kora miatt úgy döntöttek, idén még nem kap bizalmat, térjen vissza jövőre, addig helyezkedjék el valamelyik színháznál, szagolgassa a szakmát, figyeljen, tájékozódjon. És (Kábé)? És ugyanakkor fölvettek a bölcsészkarra, magyar-filozófiára, oda járok, viszont a nyáron besegítettem a szabadtéri játékoknál, Szegeden, még a helyi lapban is írtak rólam.

Mit? Azt, hogy igen zavarja a mű átélését a pólóinges ügyelőfiúk rohangászása a színpad szélén.

Kósa Balázs hívta Lázárékat, ugorjanak fel hozzánk. Vagyis ide – gondolja. Igaz, egyetemista koromban kettőbe választattuk a lakást, ám ez nem másít az alaphelyzetben: születésem óta itt élek. Örüljek neki? – bólint, eszébe jut, hányszor költözködött Muk Ferenc, ha jól számolja, a hetedik lakásnál tart, vegyük hozzá a féltucatnyi albérletet... Megnyugtató, ha legalább a díszletek állandóak.

Muki mesélte, álmaiban összekeverednek a különféle életterek, a Délibáb utcai hallhoz a Guszev utcai nagyszoba kapcsolódik, onnét a Baross téri alkóvon át jutunk a Békásmegyer piros iskolájára néző házigyári balkonra. Minden lakásban ott hagysz valamit magadból (Muki), s egyre tovább tart, míg megszokod az újat, ez a fő probléma, nem a hurcolkodás, abba beletanul az ember, három nap alatt lebonyolítom, ha van elég doboz, a gondos csomagolás a fájdalommentes költözködés titka, ráírod a pakkokra, hogy mit tartalmaznak, akkor pofonegyszerű a kirakodás. De honnan szerzed a dobozokat (Kábé)? Attól függ, milyen évszakban járunk. Ha éppen banánszezon van, bármelyik ABC hátuljánál kaphatsz némi játért banánosdobozokat, melyek hurcolkodáshoz ideálisak. Ha nincs ekkora szerencsénk, maradnak a nagy áruházak, ahol bútort is tartanak, Skála, Sugár, Otthon, nekem speciel a Domusban alakult ki termékeny kapcsolatom valami Karcsi bácsival, ha meglát, már vigyorog: *tiszteletem, doktor úr! kőne megín*

göngyölleg? Kérdés, miért doktor uraz engem, aki, ugyebár... – beszédes mozdulat.

Lázár a nádazott támlájú fotelba vetette magát, az elgyötört bútordarab segélykérőn nyikorgott, szét akart esni. Kábé bárki másra rászólt volna, csodálkozott, miért hagyja, hogy ez a göthös fiú átvesse láb-szárait a karfán, s ütemes hintázással fakasszon fájdalmas neszeket. Balázs szokott abban a fotelban ücsürögni, úgy érezte, nem figyelmeztetheti Lázárt, aki nálánál legalább huszonöt kilóval könnyebb. Kábé százhetvenkilenc magas, nyolcvan kiló (volt akkor, azóta fölszedett még tízet), tehát az orvosok átlagszámításai szerint normál testalkatúnak minősül, mégis a kelleténél gömbölydedebbnak tűnt, talán puha vonásai miatt. Lázár a százhatvanhat centijéhez hetvenegyét nyomott a balatonszepezdi méricské-léskor, az arányok testesebb alakot sejtetnek a ténylegesnél.

A balatonszepezdi görbe este hatvanhétben lehetett, valamelyik Barikád-turné alkalmával. A betonozott terem, amelyben szállást kaptunk, eredetileg biliárd-szobának készült, de a zöld posztós asztal már régen tönkremehetett, csak a fölírótábla őrizte a hajdani karambolok emlékét. Nyolc vaságy állott a falak mentén, kevésnek bizonyult, a gondnok csóválta azt a bibircsókos fejét, *aszonták, hárman lesznek!* Semmi baj (Kábé), elférünk, mi sok jó ember vagyunk! – ott volt ő, Muki és Zsoldos Fruzsina mint a zenekar rendes tagjai, Lázár Péter mint szövegíró, Z. miniszterhelyettes lánya, Szvetlána mint Lázár aktuális barátnő-

je, Weil Emil mint... mint barátunk, Beck Fülöp dettó, Kiss Tamara mint Beck Fülöp tartozéka és mint anyánk, a Szócs ikrek, Ilike, Jolika, Julika, mint akik véletlenül épp leruccantak a Balatonhoz hétvégére, ám nincsen hol aludniuk, végül egy Zotyó nevű srác, mint aki az ikrekkel jött. *Az ikrek lovagja*, mondtuk róla, mert nem derült ki, melyiküké.

A gondnok vérvörösen pattogott, *arróó nem vót szó, hogy ennyien, és még hozzája jányok is! arróó végképp nem vót szó!* Lázár leereszkedően nyugtatgatta, ne izguljon, bátyám, ők a mi vendégeink, majd összetoljuk az ágyakat, nem lesz semmi baj. Ám ettől a gondnok még ingerültebben csapkodta a combját a kulcsaival, hát hogy képzeljük mi azt? hát ő nem adhatja jóvá-hagyását ahhoz! hát csak úgy? *vegyesen?*

Ily messzeségből határozottan mulatságosnak tűnik az öregúr hisztije, azóta föllazultak az erkölcsök. Bár... vidéken még most is... most se. Jellemző, hogy valamennyiünk közül csak annak a Zotyónak jutott eszébe a megoldás, tapintatosan félrevonta a gondnokot, s ötven forintot eresztett a színehagyott kék köpeny zsebébe. Zotyó apja becsüsként dolgozott a bizományiban, lemezeket, magnószalagokat, később kazettákat kínált féláron, nála vettünk magnetofont, rádiót, ő szerezte a *Selmer* erősítőt és hangfalakat, amikor elektromos *szaund*-dal próbálkozott a Barikád, ő passzolta tovább azután, mert nem vált be az ötlet.

Zotyó hangmérnök akart lenni, járt is néhány szemesztert a műszakira, közben különféle rock zene-

karoknál ügyködött mint *ród*, cipelte a fölszerelést, aztán technikuskodott, majd évekre nyoma veszett, vidéken próbált szerencsét, autópiacon környékén árult alkatrészeket a csomagtartóból. Mostanában házi kenyeret ad el a Körúton, acélkék mikrobusza faránál rendszerint hosszú a sor, egyszer Kábé vett nála pogácsákat, Zotyó nem ismerte meg. Vagy csak úgy tett?

Ha a gondnok sejtette volna, mily illedelmesen telt az éjszaka! Négy ágyat az egyik, négyet a másik sarokba toltunk, itt a lányok, ott a fiúk. Mikor a többség elálmosodott, Lázár, Kábé és Muki még sétálni ment a partra. Föltúrték a nadrág szárát, cipőt-zoknit a kézbe, s tapicskoltak a langyos vízben. Megkerülték a dróthálót, átblattyogtak a szomszédos béemüdlőbe. Fehér mérlegre leltek a lugasban, melyhez a magasság megállapítására használatos, centi beosztású rúd tartozott, a fejtetőre tolható vízszintes lappal. Mukinak az orvosi rendelőt juttatta eszébe, ahová minden ősszel osztályonként elzarándokol a gimnázium. Nyilván itt tartják a balatoni rendőrök évi rendes sorozását, vélte Kábé, Lázár pedig azonnal nekilátott, hogy elvégezze önmagán a lehető legpontosabb méréseket. Példáját követte a másik kettő, hatalmasakat röhögve, Balázs javasolta, hogy a vizsgálódást terjesszék ki a részletekre, az eredményeket Muk Ferenc jegyezte a zsebnotezába. Kábé nyerte az összes *szervenkénti* döntőt – kar, láb, fej, talp, tenyér –, kivéve az utolsót: nem maradt más, mint a hímtag, abban Lázár Péter fölülműlhatalannak bizonyult,

leszögezhető ez dacára annak, hogy Muki nem került sorra, *mija kurvaisten? mija zanyátokat csináltok? mija lófasz folyik itten?* – bögte egy rücskös hang, drabális férfi kacászott feljűk öklét rázva. A helyzet kimagyarázhatatlan, Kábé és Lázár bokáig tolt gatyával a mérlegen, a Belügyminisztérium üdülójében! – futóra vettük, a férfi nem üldözött, de még hosszan mijázott a kerítésnél, ordítása messze szállt a sötétben, anyánk fölriadt rá a nyolcágyas teremben.

Érdekes, akkortájt nem voltál annyira finnyás, csöppet sem zavart, ha mások társaságában, akár tömegnyomorban kell éjszakáznod, idén viszont végig sértve hagyta ott a pécsi filmszemlét, mert valakivel közös szobába akartak elhelyezni, végig se hallgattad az anyagi nehézségekről makogó titkárt, *utoljára kamaszkoromban aludtam idegenekkel együtt! nem alszom szőrös tökű férfiakkal egy szobában!* – harsogta, lihegve a fölháborodástól, kirohantál a szálloda előcsarnokából, bevágtad magad az autóba, száguldottál haza Pestre, ide a Belgrád rakpartra. Üvöltözéset szégyellted utólag, ám kiderült, rajtad kívül mindenki helyénvalónak vélte, kacifántos bocsánatkérő levelet kaptál a szervezőbizottságtól.